

6.Новиков Д.А., Чхартишвили А.Г. Рефлексивные игры. Сер. “Управление организационными системами”. – М.: СИНТЕГ, 2003. – 160 с.

7.Прикладная статистика: Классификация и снижение размерности / С.А.Айвазян, В.М.Бухштабер, И.С.Енюков, Л.Д.Мешалкин; Под. ред. С.А.Айвазяна. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 607 с.

8.Мандель И.Д. Кластерный анализ. – М.: Финансы и статистика. 1988. – 176 с.

9.Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 376 с.

10.Пономаренко В. С., Пушкарь И. А. Методы и модели финансового обеспечения развития предприятия. – Харьков: ХГЭУ, 1999. – 160 с.

11.Инновационный менеджмент / С.Д.Ильенкова, Л.М.Гохберг, С.Ю.Ягудин и др.; Под ред. С.Д.Ильенковой. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 327 с.

Отримано 11.08.2006

УДК 658.114.5

А.А.ПИЛИПЕНКО, канд. екон. наук

Харківський національний економічний університет

РЕКОНФІГУРАЦІЯ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАНЬ В ЦИКЛІ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаються особливості управління інтеграційним розвитком підприємств та їх об'єднань. Запропоновано використати концепцію управління змінами для забезпечення ефективного розвитку підприємств. Розроблено референтну модель процесу інтеграційного розвитку. Обґрунтовано необхідність та послідовність проведення реконфігурації логістичних ланцюгів постачань.

В умовах поширення процесів глобалізації активно використовуються методи стратегічного менеджменту, що орієнтують підприємство на довгострокове перебування на ринках, підвищення ефективності господарювання та повне використання власного потенціалу. Разом з тим виявилася певна обмеженість традиційного підходу до стратегічного управління, зорієнтованого на управління лише окремим підприємством, та не враховуючого таких резервів підвищення ефективності як синхронізація основних бізнес-процесів й моделей планування, управління на основі єдиних інформаційних каналів з постачальниками й споживачами. Відповідно спроможність підприємства досягнути успіху в конкурентній боротьбі значною мірою залежить від розробки й реалізації дієвої стратегії розвитку, яка передбачає постійне здійснення інноваційних процесів у всіх сферах своєї життєдіяльності.

Тенденція постійного росту міжфірмової кооперації відзначається у значному переліку досліджень. Наприклад, О.А.Третяк [11] і І.А.Лазарев [4] зробили певний вклад у поширення уявлень про сітьові форми взаємодії та координації підприємств, розвиток яких може призвести до виникнення цілих співтовариств створення вартості, про що

згадується в [6]. Інтеграційні тенденції викликали навіть появу нових наукових концепцій, до основних з яких можна віднести маркетинг партнерських відносин [2], коопераційну логістику [3] та організаційну екологію [1]. Водночас, значний інтерес являють дослідження С.І.Парінова [8], зорієнтовані саме на побудову механізму управління новими об'єднаннями підприємств шляхом побудови мультиагентських систем; розробки В.В.Радаєва [9] відносно інституціоналізації нових об'єднань підприємств.

Разом з тим, в означених дослідженнях більше уваги приділено оперативним аспектам управління й ведення взаємопов'язаної діяльності мереж підприємств, а низка завдань, пов'язаних з формуванням механізму управління розвитком нових інтеграційних структур, залишилася недостатньо розробленою як в теоретичному, так і в практичному аспектах. Саме тому метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування концепції управління інтеграційним розвитком підприємств та їх об'єднань.

Відповідно до мети дослідження інтеграцію пропонується розглядати у статичному та динамічному аспектах, тобто і як стан зв'язаності окремих диференційованих частин в єдине ціле і як процес, що веде до цілісного стану. По відношенню до підприємства інтеграція може розглядатися як процес взаємного пристосування, розширення економічного й виробничого співробітництва, утворення об'єднань та груп. Інтеграційний розвиток підприємства у свою чергу пропонується розглядати як погоджений розвиток, взаємне доповнення агентів в інтересах більш ефективного використання ресурсів й більш повного задоволення власних потреб. Інтеграційний розвиток визначається не лише кумулятивними прогресивними змінами одного підприємства, а враховує різні моделі інституціональної рівноваги та залежить від обраних стратегічних альтернатив контрагентів та субпідрядників.

Теоретичною основою запропонованої концепції інтеграційного розвитку є підхід, що передбачає створення в межах об'єднання підприємств ланцюгів доданої вартості й досягнення синергетичних ефектів. Цей підхід одержав назву "методологія логістичних взаємодій, що розширюються" (Scaleable Logistics Interplay) [7, с.24]. У результаті розширеної взаємодії між підприємствами досягається висока продуктивність транзакцій, зменшення витрат рівня ризикованості операцій. Разом з тим, інтегрована логістична система повинна мати змінну структуру, яку можна наростити новими модулями (підприємствами) залежно від обсягу виконуваних логістичних завдань та ризику переміщення матеріального потоку.

Отже, об'єктом управління будуть виступати внутрішньологісти-

чні процеси (сукупність послідовно виконуваних функцій із чітко встановленим кінцевим результатом). У такому випадку можна однозначно визначити які активи, яких учасників стратегічного об'єднання підприємств, у якій кількості й з якою ефективністю задіяні в кожному логістичному підпроцесі. Одночасно можна забезпечити виділення й упорядкування непрофільних активів. Таким чином, логіка розширювальної логістичної взаємодії буде тісно співвідноситися з можливістю вибору тільки дійсно необхідних ключових компетенцій для об'єднання підприємств в цілому. Також оцінка ефективності використання активів у профільних видах діяльності може привести до прийняття рішень про виведення частини процесів у аутсорсінг.

У цьому випадку відбувається впорядкування активів між підприємствами, а виконання логістичних процесів не обмежується рамками окремо виділеної юридичної особи. Природно, що для кожного учасника об'єднання необхідне виділення певних цільових показників діяльності й розподіл руху логістичних потоків. Саме цей процес й буде підґрунтям забезпечення інтеграційного розвитку підприємства.

Такий розгляд об'єднання підприємств дозволяє забезпечити постійний перегляд складу його учасників з метою підвищення ефективності виконуваних бізнес-процесів. Найбільш швидко й ефективно такий перегляд буде відбуватися у віртуальних логістичних системах або в мережних формах організації взаємодії. Основний ефект при цьому полягає в можливості швидкого знаходження постачальника або клієнта продукту чи послуги. Можливість одержання зазначеного ефекту Д.А.Іванов [3] пропонує ідентифікувати як реконфігурацію ланцюгів постачань.

Її основою є припущення про те, що будь-яка виробничо-логістична система складається з визначеної множини підприємств-виробників, постачальників, складів, транспортної інфраструктури тощо, які мають певні функціональні можливості. При цьому, внаслідок того, що кожен операцію здатне виконувати одночасно декілька підприємств, може бути сформована множина альтернативних способів створення кінцевого продукту. Отже, система інтеграційного розвитку в динамічному режимі може переглядати склад учасників логістичної системи з метою максимізації внутрішньої ефективності й створення більше вигідних споживчих властивостей кінцевого продукту. Відповідна логіка зазначеного процесу представлена на рис.1.

Таким чином, саме управління внутрішніми трансформаційними процесами й виступає основою ефективної реалізації стратегії корпоративного розвитку. Подібна інтенсифікація інтеграційних процесів викликала певний перегляд відношення дослідників до управління

змінами в процесі розвитку підприємства. Якщо раніше розвиток підприємства розглядався з погляду двох протилежних підходів (екстерналістської теорії й теорії іманентних змін), які розрізняються визначенням можливості або неможливості впливу підприємства на процес змін [5], то зараз акцент робиться на кооперативний розвиток суб'єктів господарювання, а природа змін в організації розглядається як результат взаємодії зовнішніх і внутрішніх сил. З погляду зазначених теорій, як відзначається в [12], джерелами й рушійними силами розвитку всіх систем є не протиріччя й "заперечення заперечення", а системний синергізм, який виникає саме на основі розширення інтеграційних можливостей підприємства.

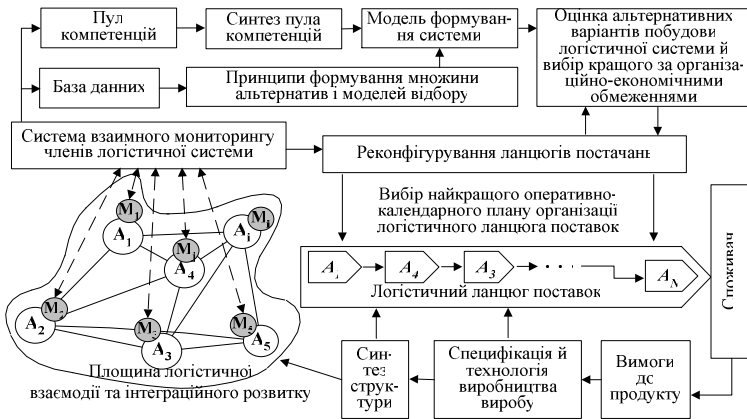

Рис.1 – Логіка організації реконфігурування ланцюгів постачань (адаптовано за [3])

Складність управління процесом реконфігурації обумовила необхідність розробки відповідної референтної моделі, під якою розуміється модель ефективного ділового процесу, створена для підприємства конкретної галузі й призначена для використання на інших підприємствах. Зазначена модель, контекстна діаграма якої представлена на рис.2, орієнтована на розширення інноваційного потенціалу під час інтеграційного розвитку й реконфігурування ланцюга постачань. Тут слід відзначити, що поєднання процесів розробки інноваційного продукту й формування об'єднання підприємств значною мірою визначає й особливості вироблення спільних стратегічних альтернатив. Зараз існує значна кількість різних підходів до вироблення стратегії. Проте будь який з них повинен забезпечувати максимальне зростання цінності спільної діяльності.

Рис.2 – Логіка організації процесу управління реконфігурацією

Саме тому, відповідно до мети статті, стратегію пропонується розглядати з точки зору забезпечення динамічного розвитку унікальних властивостей об'єднання підприємств. Тільки у такому випадку можна розробити й комерціалізувати інноваційний продукт. Разом з тим, динамічний інтеграційний розвиток вимагатиме поширення гнучкості й покращення процедур аналізу поточних ситуацій, основу чого також складатиме концепція реальних опціонів. Відповідно необхідність розвитку гнучкості в процесі розробки інноваційного продукту обумовило одночасне застосування концепції динамічної спроможності фірми [1, 9], яка є подальшим розвитком ресурсної парадигми стратегічного менеджменту та більш повно відповідає сучасним вимогам непередбачуваних й несподіваних змін середовища господарювання. Основу цієї концепції складає розгляд ресурсів як специфічних відносно фірми активів, які складно або взагалі неможливо імітувати. А самі динамічні можливості являють собою спроможність до інтеграції, створення, координації зовнішніх й внутрішніх компетенцій.

Застосування зазначеної парадигми динамічних можливостей підприємства дозволяє ще більше наблизити процеси розробки й впровадження інновацій в інтеграційному розвитку до набутоків дисципліни управління знаннями. При цьому знання розглядається як головний ресурс, що забезпечує як можливість виробництва інноваційного продукту, так і створення стійких конкурентних переваг об'єднання в цілому. Дана пропозиція тісно переплітається з твердженням С.В.Рубцова [10] про необхідність подання групових знань у вигляді

бізнес-правил. На його думку, знання є основою інтелектуального капіталу й "упредметнені" в угодах зі споживачами й постачальниками, маркетингових стратегіях; цінових політиках; пропозиціях продуктів і послуг; досвіді управління відносинами з клієнтами; нормативних регламентуючих документах. У загальному вигляді правила – це твердження, які описують, обмежують та управляють структурою компанії, операціями і стратегією. При ідентифікації та визначенні бізнес-логіки у формі правил забезпечується краща комунікабельність і взаєморозуміння учасників спільної діяльності, а отже, створюється підґрунтя для реконфігурації ланцюгів постачань.

При цьому для завдання правил можна скористатися такими моделями подання знань, як логічні (вираховання висловлень, індуктивні моделі правдоподібного виводу, псевдофізичної логіки), семіотичні (адаптивні логіко-лінгвістичні моделі), лінгвістичні (застосування нечіткої логіки й нечіткого висновку, вираховання предикатів), структурно-лінгвістичні (мережні, семантичні, фреймові) і продукційні (завдання продукційних правил).

Крім того, основним напрямком застосування сформованого набору правил буде розробка в рамках логістичної системи елементів ситуаційного управління. Їхнє впровадження дозволить як підвищити ефективність функціонування об'єднання підприємства, так і забезпечити перетворення індивідуальних знань окремих членів в корпоративні. Разом з тим розвиток систем ситуаційного управління переведе на якісно новий рівень механізми логістичної самоорганізації за рахунок виділення контурів рефлексивного зворотного зв'язку й формалізації процедур управління корпоративним знанням. Загальна схема взаємодії систем ситуаційного управління й управління знаннями в межах логістичної системи подано на рис.3.

Умовою успіху інтеграційного розвитку є управління змінами й якісними трансформаціями, яке повинно бути науково обґрунтованим й базуватися на теоретичних положеннях, що враховують як загальні теоретичні основи управління організаціями, так і наявні концепції менеджменту змін.

Інтеграційний розвиток передбачає зближення об'єктів до тих пір, доки не буде створено нову більш складну систему. При цьому відбувається послідовний рух від простого наміру зближення об'єктів через повну форму взаємопов'язаності об'єктів до того моменту, коли важко розрізнити інтегровані об'єкти. Тільки у такому випадку можна стверджувати про виникнення нової цілісності. При такому поглинанні частин цілим відбувається деградація раніш властивих частинам ознак, замість чого виникають нові ознаки, що відносяться до нової системи.

Проте на цьому інтеграційний процес не завершується. В середині кожного об'єкту відбувається накопичення деструктивних тенденцій, які призводять до відторгнення інших об'єктів й нового циклу інтеграційного розвитку.

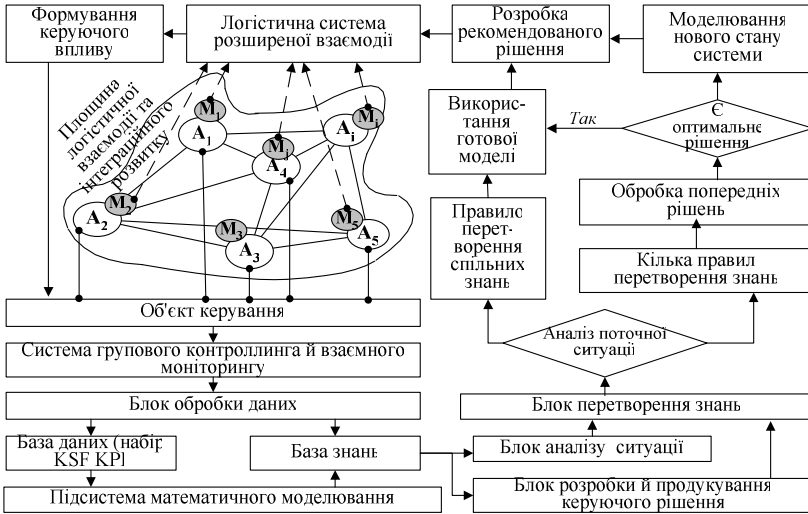

Рис. 3 – Управління знаннями в системі інтеграційного розвитку

Отже, основою концепції інтеграційного розвитку є "пульсарне" її пояснення, що передбачає наявність з одного боку диференційованих періодів, а з іншого – інтеграційних процесів переходу у нову якість. Саме в момент зміни означених етапів один одним й буде відбуватися процес реконфігурації ланцюгів постачань. Слід зазначити, що це нерівномірний та асиметричний процес, який вимагає розробки науково обґрунтованих підходів до управління плином змін. Бажано, щоб такі зміни призводили до постійного упорядкування й покращення об'єктів інтеграції та зв'язків між ними, призводили до відновлення втраченої цілісності.

Таким чином, наведені концептуальні положення управління інтеграційним розвитком підприємства, спрямовані на теоретико-методологічне обґрунтування рекомендацій зі створення й використання системи управління реконфігурацією ланцюгів постачань. Разом з тим, потребує подальших досліджень розробка онтологічних схем взаємодії учасників логістичної системи, що дозволить підвищити ефективність системи ситуаційного управління процесами інтеграцій-

ного розвитку. Також необхідно встановити причинно-наслідкові зв'язки між параметрами трансформаційних змін під час інтеграційного розвитку та елементами логістичної системи.

1. Валитова Л.А., Тамбовцев В.Л. Организационная экология: взгляд экономиста // Российский журнал менеджмента. – 2005. – Т. 3. – № 2. – С. 109-118.
2. Гордон Я.Х. Маркетинг партнерских отношений: Пер. с англ. / Под ред. О.А.Третьяк. – СПб.: Питер, 2001. – 384 с.
3. Иванов Д.А. Динамический синтез и реконфигурирование цепей поставок производственно-логистических цепей в условиях неопределенности // Логистика и управление цепями поставок. – 2004. – № 4-5. – С. 28-37.
4. Лазарев И.А. Хижа Г.С., Лазарев К.И. Новая информационная экономика и сетевые механизмы развития. – М.: Дашков и К, 2005. – 240 с.
5. Маршев В. Изменения и измерения в управлении организацией // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – №5. – С. 22-31.
6. Минс Г., Шнайдер Д. Метакапитализм и революция в электронном бизнесе: какими будут компании и рынки в XXI веке. – М.: Альбина Паблишер, 2001. – 280 с.
7. Миротин Л.Б. Некрасов А.Г. Логистика интегрированных цепочек поставок. – М.: Экзамен, 2003. – 256 с.
8. Паринов С.И. К теории сетевой экономики. – Новосибирск: РАН, 2002. – 168 с.
9. Радаев В.В. Экономическая социология. – М.: ГУ-ВШЭ, 2005. – 438 с.
10. Рубцов С.В. Системы управления бизнес-процессами и корпоративная культура // PC Week/RE. – 2001. – № 47. – С. 32-36.
11. Третьяк О.А., Румянцева М.А. Сетевые формы межфирменной кооперации // Российский журнал менеджмента. – 2003. – №2. – Т.1. – С. 25-50.
12. Чапаев Н.К. Структура и содержание теоретико-методологического обеспечения педагогической интеграции: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. – Екатеринбург, 1998. – 408 с.

Отримано 28.08.2006

УДК 658.1/5

І.О.АКУЛОВА

Харківський національний економічний університет

МАРКЕТИНГ ПАРТНЕРСЬКИХ ВЗАЄМИН ТА КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ: ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ

Пропонується теоретичне обґрунтування особливостей розробки єдиного інформаційного простору учасників логістичного ланцюга створення вартості. Розвинуто маркетинговий підхід до обґрунтування логістичної інтеграції. Подано послідовність розробки маркетингової стратегії на внутрішньому ринку логістичної системи.

Сучасні умови структурно-інноваційного розвитку національної економіки тісно пов'язані з пошуком нових підходів до підвищення ефективності управління підприємствами як найбільш важливими суб'єктами господарювання. У зв'язку з цим поступово сформувався маркетинговий підхід до рішення проблем управління виробництвом та реалізацією товарів і послуг, спрямований на задоволення інтересів споживачів. Маркетингова парадигма орієнтується на встановлення та